

Rozhovor s Richardem Brabcem: Příroda nám chce důrazně říct, že už nás má plné zuby

Jaromír Hason

Ministr životního prostředí Richard Brabec. Foto flowee.cz

Jak dál? S ministrem životního prostředí o tom, zda není náhodou na té karanténě něco pozitivního, co bychom si během ní měli uvědomit, a co bude největší výzva v Česku i ve světě, až epidemie odejde.

Dobrych zpráv je nějak v poslední době pomálu. Snad jednou z nich byla ta, že epidemie koronaviru zlepšila stav ovzduší v některých městech v Asii, celosvětově se snížil objem dopravy, a tedy i emisí. To vše bude ovšem zřejmě jen dočasné. Doprava se i v Česku pomalu vrací do „normálu“ a vrátí se taky výroba do fabrik a továren. A s tím vším se vrátí problémy s vodou a čistým vzduchem.

S ministrem životního prostředí Richardem Brabcem jsme mluvili o tom, jestli ono při-

brzdění ekonomiky přece jen přírodě nějak nepomůže, jestli lidi v honbě za prosperitou, na kterou byli zvyklí, na přírodu tak trochu nezapomenou, a taky jsme si trochu zaspokulovali, co nám příroda (nebo kdo) vlastně tou pandemií chce říct.

Pandemie koronaviru utlumila výrobu, ale i dopravu v celém světě. Ekologové tvrdí, že virus přes všechno špatné, co přináší, vlastně přírodě, potažmo planetě, pomáhá. Může tahle nečekaná „brzda“ průmyslu zabrzdit i klimatické změny?

Je téměř jisté, že dramatické snížení průmyslové výroby a dopravy v mnoha zemích světa v důsledku koronavirové pandemie opravdu přinese významné snížení emi-

sí skleníkových plynů. To ale samo o sobě klimatickou změnu určitě nezastaví ani nezbrzdí.

To by muselo pokračovat i v dalších letech, jeden rok nic nezmění. Setrvačnost atmosférických změn totiž trvá spíš v desítkách let. Je ale fakt, že třeba v Číně, Indii i jinde viděli, jak čistý vzduch by mohli mít bez přebujelého průmyslu nebo dopravy.

Projevuje se už to utlumení výroby a dopravy, co se týče třeba čistoty vzduchu, nějak v Praze nebo celkově v Česku?

Ten rozdíl se u nás neprojevil zdaleka tak silně, jako jsme to viděli třeba právě v Číně. Důvodem je, že výkon těžkého průmyslu a hlavně energetiky u nás tolik neklesl, lidé byli víc doma, takže se naopak ještě zvýšily emise z lokálních topenišť.

Pozitivně se ale projevil snížený objem nákladní i osobní dopravy. Takže na frekventovaných místech v Praze, kde je vliv dopravy na znečištění ovzduší největší, to zlepšení znát určitě pocitově bylo. Naopak v menších obcích mohlo být znečištění vyšší, a to právě kvůli provozu lokálních topenišť.

Když vás trochu svedu na nevědecké scetí: Nechce nám třeba příroda tou pandemií něco říct?

Na rovinu? Myslím, že nám chce dost důrazně říct, že už nás má plné zuby.

Ačkoli se teď klaníme Číně za dodávky zdravotnického materiálu, onen virus vznikl tam. Zřejmě na tržnicích, kde leží mrtvá zvířata vedle živých a na hygienu se tam moc nehledí. Neměli bychom jako lidstvo přehodnotit vztah ke zvířatům jako ke konzumnímu zboží?

To jsme měli udělat už dávno. Zvířecí trhy v Číně jsou jen špičkou ledovce, takových trhů je mnoho i v jiných, a nejen asijských zemích. A nejde pouze o to, že je to doslova živná půda pro různé virové mutace. Velmi často tam dochází i k trápení zvířat ve velkém. Pokud se jako lidstvo nepoučíme, přijdou další a další pandemie a mezi nimi dřív nebo později přijde i taková, proti které bude Covid-19 ještě legrace.

Ochránci zvířat, ale hlavně vegetariáni a vegani nabádají k tomu, abychom omezili konzumaci masa. Nejenže živočišná výroba nadměrně zatěžuje planetu, ale opět je s tím spojené i naše konzumní chování k přírodě...

No, já bych tady zase řekl všeho s mírou. Člověk je svým založením všežravec. Vegetariánství, veganství, frutariánství a další různá „anství“ neodsuzuji. Tedy pokud k tomu „anství“ nenutí rodiče své děti, které se nemůžou svobodně rozhodnout. Každopádně maso v rozumné míře podle mého názoru do vyváženého jídelníčku patří. Nicméně je fakt, že dnes chtějí jíst maso pravidelně další miliardy lidí ze zemí, které bohatnou, což samozřejmě vytváří obrovský tlak mimo jiné i na spotřebu vody.

A maso bude chtít jíst denně čím dál víc lidí, dokud je nepřibrzdí krize. Až epidemie opadne, neobáváte se toho, že začnou zá vody o návrat k prosperitě, a to bez ohledu na ekologii? Kromě továren se rozjedou ve velkém opět auta, kamiony, letadla, nákladní lodě... Dá se tomu nějak zabránit?

Příznám se, že v tomhle směru nejsem moc optimista. Problém je v tom, že miliardy lidí posuzují míru svého štěstí a kvality života podle toho, kolik věcí vlastní, kolik zemí procestovali. A to samozřejmě plundruje zdroje planety více a rychleji, než se ony zdroje stačí obnovovat. To nejde donekonečna, ta spirála se točí čím dál rychleji a dnes už to jasně vidíme. Ale přesto doufám, že si z této lekce něco vezmeme. Pokud se i teď budeme tvářit, že se vlastně nic nestalo, pak už nám asi nic nepomůže.

Bude se jinak než před pandemií tvářit i váš resort? Nebo se vrátíme „jen“ k problémům

Největší kůrovcová kalamita v historii českých zemí zásadně mění tvářnost naší krajiny. Foto archiv AOPK ČR

nedostatku vody a přebytku kůrovce? Co plánujete, na co teď sbíráte síly?

No, to „jen“ ve vaší otázce bude doufám ve velkých uvozovkách...

Dobře, nějaké tam dám...

... protože bez vody prostě není a nebude nic. Proti suchu není žádná vakcína ani zázračný lék, pokud se tedy počasí nevrátí k normálu. A na to se fakt spolehnout nemůžeme. Pomohou jen tisíce projektů na zadržení vody v krajině a ty už šest let intenzivně děláme a dělat budeme dál, jen teď musíme ještě rychleji.

No a největší kůrovcová kalamita v historii českých zemí zásadně mění tvářnost naší krajiny, bude jiná, než jsme byli zvyklí posledních minimálně tři sta let. Takže „jen“ na tahle dvě témata budeme těch sil potřebovat strašně moc. A ani zdaleka na to nebudou stačit jen naše síly, tím nemyslím síly resortu, ale celého Česka, celé Evropy. Čelíme totiž něčemu, co nás dalece přesahuje.

Je to prakticky rok, kdy jsme mluvili o tom, že spirálu změn klimatu a s tím související sucho, povodně, migraci a další důsledky už v podstatě nelze zastavit. Nezačne to lidi zajímat zase až ve chvíli, kdy se jich to

bude bytostně týkat tak, jako dnes pandemie?

Jenže ono se nás to už bytostně týká. Všechno zatím bohužel naznačuje, že letos budeme opět čelit velkému suchu. A asi už jen málokdo si dneska myslí, že je to jen shoda náhod. Není. Dopady klimatické změny na naši zemi jsou prostě překvapivě silné a rychlé nejen pro laiky, ale i pro odborníky. Naplňují se scénáře, které byly očekávány až za pětadvacet třicet let.

Jak ale lidi motivovat, aby se po jedné krizi začali hned soustředit na další? Zkusme to třeba tím, co jste si za ten poslední „pandemický měsíc“ uvědomil vy sám...

Věřím a doufám, že tahle lekce nám něco dá. Třeba víc pokory? Snad nejsem moc naivní. Taky jsme poznali, že musíme být víc soběstační v některých strategických komoditách, například potravinách, lécích, zdravotnických prostředcích a podobně. Protože když je zle, každý stát prioritně řeší hlavně bezpečnost a blaho svých vlastních lidí.

Všechno už zkrátka nemůžeme dovážet z Číny, i kdyby to bylo třeba levnější. A díky tomu taky nebudeme muset tahat miliony tun zboží z jednoho konce světa na druhý. Což zase přinese i snížení emisí.

Publikováno na flowee.cz, 27. 4. 2020